QORTI TAL-MAGISTRATI (MALTA)

BHALA QORTI TA' GUDIKATURA KRIMINALI

MAGISTRAT DR JOSETTE DEMICOLI LL.D

Il-Pulizija

(Spettur Roderick Spiteri)

vs

Christopher Borg

Kaz Nru: 1281/2012

Illum 14 ta' Novembru 2018

Il-Qorti,

Rat l-imputazzjonijiet migjuba kontra l-imputat Christopher Borg, detentur ta' karta tal-identita' 9867 (M):

Akkuzat talli nhar fil-5ta' Mejju 1999 ghal habta tal-11:00 pm, fi Triq San Pawl, Naxxar, saq vettura Nru. DAE-401:

1. Bil-brejkijiet difettuzi;
2. B'manjiera perikoluza;
3. Bla kont;
4. B'nuqqas ta' hsieb bi traskuragni u b'nuqqas ta' tharis tar-regolamenti habat ma' vettura nru.BAG-842 w involontarjament ikkagunalha hsarat ghad-dannu ta' James Eddleston;

5. Fl-istess incident involontarjament ikkaguna offizi ta' natura gravi fuq il-persuna ta' Wendy Busuttil skont kif iccertifika Dr. Robert Cuschieri M.D. ta' S.L.H.
6. U aktar involontarjament ikkaguna hsarat fl-istess vettura li kien qed isuq ghad-dannu ta' Thomas Borg.

Il-Prosekuzzjoni titlob li l-imputat jigi skwalifikat mill-licenzji kollha tieghu tas-sewqan.

Semghet ix-xhieda.

Rat l-atti u d-dokumenti kollha.

Ikkunsidrat

Dan il-kaz jitratta incident tat-traffiku li sehh fil-5 ta' Mejju 1999 bejn zewg vetturi fi Triq San Pawl, Naxxar ghall-habta tal-10.55p.m, cioe' bejn il-vettura BAG 842 misjuqa minn James Edleston li kienet gejja mid-direzzjoni ta' San Gwann u l-vettura DAE 401 misjuqa mill-imputat li kienet gejja mid-direzzjoni opposta. L-imputat kellu bhala passiggiera lil Wendy Busuttil li b'konsegwenza ta' dan l-incident kienet fil-periklu tal-mewt u sofriet griehi gravi li mir-rapport tal-espert mediku Dr Mario Scerri nominat minn din il-Qorti rrizulta li b'konsegwenza tal-incident sofriet dizabilita' permanenti. Infatti rrizulta li hija garbet lezjonijiet trawmatici bi fratturi tal-kranju u tan-nasal bones b'involviment tal-mohh. Hija sofriet cikatrici fuq l-imnieher li baqghet marka permanenti fuq il-wicc u baqghet tidher sew *from within talking distance.* Inoltre' nonostante trapass ta' tant snin baqghet tilmenta minn nuqqas ta' xamm u ma tistax ittiehem.

Illi in segwitu ghal dan l-incident kien hemm inkjesta magisterjali fejn gew nominati diversi esperti. Relevanti hija r-relazzjoni kongunta tal-esperti Joseph Zammit u Dr Yana Micallef Stafrace, illum elevata fuq il-bank tal-Magistratura.

James Eddleston[1] xehed li dakinhar ried imur mill-Belt ghan-Naxxar. Kif kien niezel lura l-Belt, hareg minn mal-Knisja tan-Naxxar bi dritt it-

[1] Seduta tat-3 ta' Dicembru 2015

triq li taghti ghal San Gwann. Ra dawl ghalih u sar l-accident. Huwa qal li kien fuq in-naha tax-xellug tieghu. Ma jiftakarx jekk ibbrekjax.

Wendy Busuttil[2] xehdet li kienet fil-karozza ma' Christopher Borg. Huma kienu sejrin lejn in-Naxxar u l-imputat kien qieghed isuq b'mod normali u f'daqqa wahda impatt kbir. Hija spjegat li kawza tal-incident sofriet griehi serji hafna – fractured skull, baqghet ma xxommx u ma ttihemx u tbati mill-epilessija. Hija giet certifikata li ghandha 68% dizabilita'.

A tempo vergine meta Wendy Busuttil xehdet fl-inkjesta hija kienet qalet:*F'daqqa wahda kien hemm karozza gejja mid-direzzjoni opposta u qasam u gie ghal fuqna. Qisu kien sejjer ghall-Iklin u gie ghal fuqna.*

Is-Surgent Maggur 38 Paul Zahra[3] xehed li dakinhar mar fuq il-post u sab zewg landrovers. Kien hemm persuni li kienu wegghu u gew imsejhin l-ambulanzi. Ghamel il-breathalyzer test lil James Eddleston u rrizulta pozittiv ghal alcohol.

L-imputat ghazel li ma jixhidx f'dawn il-proceduri.

Illi jrid jigi rrilevat li fir-relazzjoni kongunta tal-esperti Joseph Zammit u Dr Micallef Stafrace, meta Joseph Zammit wettaq l-ezamijiet teknici apparti li kkonstata d-daqqiet ikkonstata li inkwantu ghall-vettura DAE 401 misjuqa mill-imputat il-brejkijiet kienu difettuzi minn qabel l-impatt.

Mir-ritratti ezebiti mis-Scene of Crime Officers jirrizulta li l-vettura misjuqa minn James Eddleston spiccat fil-karregjata tal-vettura misjuqa mill-imputat.

Illi inkwantu ghall-imputazzjonijiet migjuba din il-Qorti se tirreferi ghas-sentenza fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Ludwig Micallef**[4]

"Jispetta ghalhekk lill-Prosekuzzjoni tipprova b'mod konklussiv illi l-incident li fih miet Clifford Micallef sehh unikament jew almenu in parti, tort ta' negligenza, traskuragni w nuqqas t'osservanza tar-regolamenti tat-traffiku da parti tal-imputat li tajjarha.

[2] Seduta tat-3 ta' Dicembru 2015
[3] Seduta tat-12 ta' Dicembru 2016
[4] Deciza mill-Qorti tal-Magistrati (Malta) bhala Qorti ta' Gudikatura Kriminali fis-17 ta' Awwissu 2010

Sabiex tipprova dan il-Prosekuzzjoni ma tistax tistrieh fuq dak li l-Qorti tista' tahseb li gara, ghaliex il-gudikant irid necessarjament jiddeciedi iuxta allegata et probate. Id-dover tal-Prosekuzzjoni hu allura li jipprezenta quddiem il-Qorti, kaz konvincenti u pprovat li adegwatament jistabilixxi l-htija tal-imputat ghall-akkadut, li tipprova kondotta voluntarja, negligenti, konsistenti generikament f'nuqqas ta' hsieb 'imprudenza', 'negligenza' jew
'traskuragni' jew ta' hila, ta' 'imperizja' fl-arti jew professjoni jew konsistenti specifikament fin-nuqqas ta' osservanza tal-Ligijiet, regolamenti, ordnijiet u simili li tkun segwita b'ness ta' kawzalita' minn akkadut dannuz u involontarju.

Dan ifisser li fil-materja tal-kolpuz hemm necessarjament l-element t'attivita diretta ghal xi fini partikolari, li minhabba nuqqas ta' certu prekawzjoni jistghu jigu lezi jew danneggjati jew impregudikati l-interessi ta' terzi. Il-konnotat karetteristiku tal-kulpa huwa l-prevedibilta' tal-event dannuz, li kondotta llegali ta' xi hadd tista' ggib. Din hija l-kulpa normali jew l-hekk imsejha 'colpa incosciente' a differenza minn dik imsejha 'colpa cosciente', li hija l-kulpa bl-element fiha tal-previst tal-akkadut.

Hemm diversi forom ta' kodotta kolpuza derivanti minn att ta' negligenza, imprudenza, imperizja u non ossevanza tal-ligijiet, regolamenti, ordnijiet u simili.

L-imprudenza tigi mill-agir ta' xi hadd minghajr ma jiehu l-opportuni kawteli.
In-negligenza tigi mid-disattenzjoni u disakkuratezza tal-agent fil-kondotta tieghu.

L-imperizja hija l-forma specifika tal-kulpa professjonali cioe' kif jghid ***Manzini****:- "L-inettitudine e insuficienza professionale generale o specifica, nota all' agente di cui egli vuole non tener conto".*

Il-kulpa tista' tkun dovuta wkoll ghal non osservanza tal-ligijiet, regolamenti, odnijiet u simili bhal ma huma l-assjem ta' regoli predisposti mill-Ordinanza tat-Traffiku –Kap 65, il-High Way Code – Motor Vegicle Regulations – bl-iskop li jigu evitati l-possibiltajiet ta' hsara u dannu lil terzi.

*Il-Qorti hi ghalhekk sejra tezamina bir-reqqa x'inhuma l-ingredjenti tar-reat principali in ezami, u cioe' ta' dak kontemplat fl-****Artikolu 225 tal-Kap. 9,*** *u cioe' tar-reat li bih gie akkuzat l-imputat, u cioe' omicidju involontarju. L-****artikolu 225 tal-Kap 9*** *jiddisponi s-segwenti:*

"Kull minn b'nuqqas ta' hsieb, bi traskuragni jew b'nuqqas ta' hila fl-arti jew professjoni tieghu, jew b'nuqqas ta' tharis tar-regolamenti, jikkaguna l-mewt ta' xi hadd …"

Issa ghalhekk, wiehed irid jifli l-elementi li jikkostitwixxu dan r-reat, li huma bazikament tlieta u cioe:-

1. b'nuqqas ta' hsieb, bi traskuragni, jew b'nuqqas ta' hila fl-arti jew professjoni tieghu jew b'nuqqas ta' tharis tar-regolamenti ;
2. kkaguna l-mewt ;
3. fuq persuna.

*Fis-sentenza moghtija mill-Qorti tal-Appelli Kriminali nhar il-21 ta' Marzu 1996 fl-ismijiet **il-Pulizija vs Richard Grech** dik il-Qorti sostniet is-segwenti:-*

"Huwa mehtieg ghal kostituzzjoni tar-reat involontarju skond l-artikolu 225 tal-kodici Penali, li tirrikorri kondotta volontarja, negligenti – konsistenti generikament f'nuqqas ta' hsieb, imprudenza fl-arti jew fil-professjoni, jew konsistenti specifikament f'nuqqas ta' tharis ta' regolamenti, li tkun segwita b'ness ta' kawzalita' minn event dannuz involontarju. Ghandu jigi premess li ghal accertament tal-htija minhabba f'kondotta effettivament adegwata ma' dik ta' persuna li s-sapienza umana identifikat mal- bonus pater familias, dik il-kondotta cioe' fil-kaz konfet, kienet tigi uzata minn persuna ta' intelligenza, diligenza u sensibilita normali, kriterju dan li filwaqt li jservi ta' gwida objettiva ghal gudikant, jhallieh fl-istess hin, liberu li jivvaluta d-diligenza tal-kaz konkret."

*L-awtur Taljan **Giorgi** fil-ktieb tieghu **Teoria delle Obbligazione** – 1127 pagna 46 ighid:-*

"La diligenza del buon padre di famiglia costituisce in criterio abbastanza indeterminate per lasciare al giudice Liberta' di valutazione".

*Fil-kawza fl-ismijiet **Il-Pulizija v Leonard Grech deciza mill-Qorti tal-Appell Kriminali nhar il-hamsa ta' Settembru, 1990**, il-Qorti dahlet fid-dettal dwar in-natura tal-kolpa f dawn il-kawzi. In succint fuq skorta ta' awturi u gurisprudenza, t-trepod tal-kolpa gie definit bhala:*
1. la volontarieta dell'atto;
2 la mancata previsione dell'effetto nocivo;
u

3 la possibilita di prevedere.

*Bhala konkluzzjoni tad-definizzjoni li din il-Qorti trid taghti lit-terminologija culpa, ghalhekk jibqa' dejjem li l-element taghha huwa volontarjeta' tal-att, in-nuqqas ta' previzjoni tal-effetti dannuzi ta' dak l-att u l-possibilta' ta' previzjoni ta' dawk l-effetti dannuzi. Jekk l-effetti dannuzi ma kienux prevedibbli, hlief b'diligenza straordinarja li l-ligi ma tesigix u li semmai tista' ggib culpa levissima li ma hiex inkriminabbli, ma hemmx htija (vide **Il-Pulizija vs John Vella** deciza nhar il-15 ta' Dicembru 1958 mill-Qorti ta' l-Appelli Kriminali).*

*X'inhu l-obbligu tas-sewwieq fil-posizzjoni tal-imputat? Ir-risposta tohrog mil-Ligi u senjatament mill-Artikoli 225 u 226. Dan jimporta li l-prosekuzzjoni trid tipprova, f'kazijiet bhal dak odjern, illi l-imputat kien kolpevoli ta' nuqqas ta' hsieb, jew ta' traskuragni jew li naqas li jhares xi regolamenti, f'dan il-kaz, r-regolamenti tat-traffiku. Il-prosekuzzjoni trid tipprova in-nexus bejn il-mewt tal-vittma u t-traskuragni tal-imputat, liema nexus irid irendi t-traskuragni l-kawza immedjata u prossima tal-effett, wara trid ukoll tipprova li t-traskuragni kienet culpable negligence u cioe' li tammonta ghal criminal misconduct. (vide **Il-Pulizija vs Manuel Schembri** deciza nhar it-28 ta' Novembru 1949 mill-Qorti ta' l-Appelli Kriminali.)*

Irid jigi determinat allura jekk l-imputat kienx hati ta' xi nuqqas ta' hsieb jew traskuragni jew ta' nuqqas ta' tharis tar-regolamenti.

*Kif tajjeb osservat il-prosekuzzjoni fin-nota taghha fis-sentenza moghtija mill-**Qorti tal-Appell Kriminali nhar s-sitta ta' Mejju, 1997** fil-kawza fl-ismijiet **Il-Pulizija v Alfred Mifsud,** il-Qorti sejra taghmel referenza ghal dak li gie enuncjat u t-tifsiriet li ghandhom jinghataw lil kull tip ta' sewqan li jiddipartixxi minn sewqan proprju:*

*"**Sewqan traskurat** (negligent driving) hu kwalsiasi forma ta' sewqan li jiddipartixxi minn, jew li ma jilhaqx il-livell ta' sewqan mistenni minn sewwieq ragonevoli, prudenti, kompetenti u ta' esperjenza. Bhala regola l-ksur tar-regolamenti tat-traffiku kif ukoll in-non-osservanza tad-disposizzjonijiet tal-Highway Code li jincidu fuq il-mod jew il-kwalita' ta' sewqan ta' dak li jkun, jammonta wkoll ghal sewqan traskurat.*

***Sewqan bla kont** (reckless driving) hu deskritt fis- Subartikolu [2] tal-imsemmi Artikolu 15, bhala 'sewqan bi traskuragni kbira'. Din t-tieni ipotesi, jigifieri ta' sewqan bla kont, tikkontempla s-sitwazzjoni fejn il-grad ta'*

traskuragni tkun kbira, u tinkludi l-kazijiet 'fejn wiehed deliberatament jiehu riskji fis-sewqan li m'ghandux jiehu, minhabba l-probabilita ta' hsara li tista' tirrizulta lil terzi, kif wkoll kazijiet fejn wiehed ikun indifferenti ghal tali riskji'.

Sewqan perikoluz *(dangerous driving) jirrikjedi li fil-kaz partikolari, s-sewqan kien ta' perikolu ghal terzi jew ghal proprjeta taghhom. Biex wiehed jiddeciedi jekk kienx hemm dana l-perikolu, wiehed irid jara c-cirkostanzi kollha tal-kaz, inkluzi l-hin w il-lokalita tal-incident u l-presenza o meno ta' traffiku iehor jew ta' nies ghaddejjin bir-rigel. Naturalment, sewqan f'kaz partikolari jista jaqa' taht tnejn jew aktar minn dawn t-tlett forom ta' sewqan, f'liema kaz, japplikaw id-disposizzjonijiet tal-ligi w id-dottrina in materja ta' konkors ta' reati. Ai finijiet ta' piena, l-legislatur pogga s-sewqan bla kont w is-sewqan perikoluz fl-istess keffa. Ir-reat ta' sewqan traskurat hu kompriz w involut f'dak ta' sewqan bla kont u f'dawk ta' sewqan perikoluz."*
(vide Il-Pulizija v Charlotte Chamberlain, deciz mill-Qorti tal-Appell Kriminali nhar il-hamsa w ghoxrin ta' Mejju, 1950*). "*

Illi din il-Qorti hija tal-fehma li f'materja ta' incidenti stradali il-provi indizzjarji, hafna drabi jista' jkunu siewja ferm, u xi drabi jistghu anki jkunu siewja ferm aktar minn dawk okulari li, kultant jistghu ikunu biss soggettivi u kultant, u x'aktarx iva milli le, ikunu kuluriti b'dak li jissejjah "esprit de voiture". U mbaghad fejn ma jkunx hemm xhieda okulari li jistghu jiddeskrivu jew jispjegaw dak li gara, dawn il-provi indizzjarji, jistghu facilment u minghajr bzonn ta' hafna tigbid, jaghtu stampa cara tad-dinamika tal-incident. S'intendi, bhal kull prova indiretta ohra, jridu jkunu tali li jwasslu ghal konkluzzjoni univoka u li biha l-gudikant ikun moralment konvint lill hinn minn kull dubju dettat mir-raguni mill-htija jew responsabbilta' kriminali tal-imputat jew akkuzat.

Dawn l-insenjamenti huma applikabbli ghall-artikolu 226 tal-Kodici Kriminali s'intendi l-persuna tkun sofriet xi tip ta' ferita u ma tkunx tilfet hajjitha.

Illi imbaghad fis-sentenza fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Clive Vella**[5] saret referenza ghal sentenza ohra moghtija mill--Qorti tal-Appell Kriminali fis-7 ta' Frar 2003 fis-sentenza fl-ismjiet : 'Il-Pulizija vs Francis William Peter George Zarb Adami' fejn gie ritenut:

[5] Qorti ta' l-Appell Kriminali deciz fl-14 ta' Jannar, 2013

'F'każijiet ta' incidenti stradali, hemm certa presumptions of fact li johorgu mill-assjem tar-rizultanzi ta' dak l-incident, li fil-gurisprudenza antika kienu jissejhu 'res ipsa loquitur u li llum ikun korrett li jissejhu circumstantial evidence u li jistghu jimmiltaw biex min irid jiggudika jasal ghal certi konkluzjonijiet dwar ir-responsabilita' o meno tal-akkuzat.'

Il-kwistjoni li trid tigi determinata hija x'kienet il-kawza prossima tal-incident. Mill-provi jirrizulta li l-kawza kienet il-manuvra li wettaq James Eddleston fis-sens li l-ewwel kien sejjer lejn l-Iklin u imbaghad evidentement biddel fehmtu u rega' dawwar lejn San Gwann u mar dritt ghal fuq il-karozza misjuqa mill-imputat u proprju fil-karreggjata li kien fiha kien qieghed isuq l-imputat. Il-fatt li l-brejkijiet setghu kienu difettuzi ma kienx il-kagun li kkawza l-incident. Naturalment kull persuna responsabbli li se ssuq ghandha tassigura li l-karozza tkun fi stat tali li tiffunzjona sew izda f'dan il-kaz, anki jekk il-brejkijiet kienu xi ftit difettuzi, ma kienx dan il-fattur li kkawza l-incident.

Illi ma rrizultax mill-provi migjuba li l-imputat saq b'mod perikoluz, bla kont jew bi traskuragni. Konsegwentement huwa ma jistax jinstab hati tat-tieni, tat-tielet, ir-raba', il-hames u s-sitt imputazzjonijiet migjuba fil-konfront tieghu.

Inkwantu ghall-ewwel imputazzjoni din giet preskritta.

Ghal dawn il-motivi din il-Qorti filwaqt li tiddikjara l-ewwel imputazzjoni bhala procediment estint stante li hija preskritta, ma ssibx lill-imputat hati tal-imputazzjonijiet l-ohra kollha migjuba fil-konfront tieghu u minnhom tilliberah.

Dr Josette Demicoli
Magistrat